

KULTURUTSKOTTETS BETÄNKANDE 9/2012 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om temporär ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet och lagen om fritt bildningsarbete

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till komplettering av regeringens proposition med förslag till lagar om temporär ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet och lagen om fritt bildningsarbete (RP 97/2012 rd)

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 21 september 2012 en proposition med förslag till lagar om temporär ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet och lagen om fritt bildningsarbete (RP 97/2012 rd) och den 27 november 2012 en kompletterande proposition (RP 168/2012 rd) till kulturutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Marja-Riitta Pönkä, direktör Kirsi Kangaspunta, regeringsråd Merja Leinonen och undervisningsråd Maarit Palonen, undervisnings- och kulturministeriet

- ombudsman Jaana Nuottanen, Medborgarinstitutens förbund MiF
- generalsekreterare, studiedirektör Annika Kokko, Studiecentralerna rf
- ordförande Kimmo Sirainen, Urheiluopistojen yhdistys
- ordförande Pirkko Ruuskanen-Parrukoski, Samverkande Bildningsorganisationerna
- generalsekreterare Jyrki Ijäs, Finlands Folkhögskolförening
- generalsekreterare Mika Nirvi, Finlands sommaruniversitet
- läroavtalsdirektör Tarmo Välikoski, Läroavtalsutbildningsarrangörerna i Finland rf.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av

- Bildningsforum
- Finlands Folkhögskolförening.

PROPOSITIONERNA

RP 97/2012 rd

I propositionen föreslås det att lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet och lagen om fritt bildningsarbete ändras temporärt.

Enligt förslaget ska det till lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet temporärt fogas bestämmelser enligt vilka priserna per enhet 2013 inte ska justeras enligt förändringarna i kostnadsnivån och 2015 inte ska justeras enligt skillnaden mellan den uppskattade och den faktiska kostnadsnivån. Bestämmelserna gäller de genomsnittliga priserna per enhet för gymnasieutbildning, grundläggande yrkesutbildning, yrkeshögskolor och grundläggande konstundervisning som finansieras enligt antalet undervisningstimmar och de belopp som hänförs till övergångsperioden för finansieringssystemet för investeringar som gäller yrkesutbildning och yrkeshögskolor. När priserna per enhet för de verksamheter som avses i lagen om grundläggande utbildning fastställs med stöd av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet ska den höjning som orsakas av förändringen i kostnadsnivån 2013 dras av från hemkommunersättningens grunddel och grundpriset för grundläggande utbildning 2013—2015.

Till lagen ska det temporärt fogas en bestämmelse enligt vilken det genomsnittliga priset per enhet för yrkeshögskolorna ska sänkas 2013—2015.

I fråga om yrkesinriktad tilläggsutbildning ska till lagen fogas en temporär bestämmelse enligt vilken beräkningen av priserna per enhet för tilläggsutbildning bygger på ett belopp som år 2013 är 92,6 procent och år 2014 är 89,8 procent

av det genomsnittliga priset per enhet för grundläggande yrkesutbildning. Åren 2013 och 2014 ska priset per enhet för särskilda yrkesläroanstalter inte justeras enligt förändringen i kostnadsnivån.

Lagen om fritt bildningsarbete ska temporärt ändras så att priserna per enhet 2013 inte justeras enligt förändringar i kostnadsnivån och 2015 inte justeras enligt skillnaden mellan den uppskattade och den faktiska kostnadsnivån.

Propositionen hänförs sig till budgetpropositionen för 2013 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2013.

RP 168/2012 rd

I propositionen föreslås det att till lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning temporärt ska fogas en bestämmelse enligt vilken undervisnings- och kulturministeriet åren 2013 och 2014 utan ansökan får ändra det antal läroavtal som ingår i tillstånd att ordna yrkesinriktad tilläggsutbildning, när detta förutsätts för tryggandet av ett mångsidigt regionalt utbud av utbildning inom ramen för statsbudgeten.

Propositionen hänförs sig till regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om temporär ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet och lagen om fritt bildningsarbete, som överläts i samband med budgetpropositionen för 2013. Propositionen avses bli behandlad i samband med dessa propositioner.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2013. Lagen avses gälla till och med den 31 december 2014.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Enligt statsrådets beslut om ramarna för statsfinanserna 2013—2016 ska statsandelsindexet

inom undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde frysas 2013 av besparingsskäl. Frysningen gäller förvaltningsområdet så att det

bara är teatrar, orkestrar och museer som inte berörs. Utskottet beklagar propositionen för de berörda verksamheternas del, särskilt utbildningens. Men eftersom sparåtgärder behövs tillstyrker utskottet lagförslaget med hänvisning till propositionen, men med följande synpunkter.

Den kompletterande propositionen innehåller en ändring som innebär att undervisnings- och kulturministeriet 2013 och 2014 får ändra det antal läroavtal som ingår i tillstånd att ordna utbildning, när detta behövs för att trygga ett mångsidigt regionalt utbud av utbildning inom ramen för statsbudgeten. Utskottet anser att lagförslaget försämrar verksamhetsförutsättningarna inom läroavtalsutbildningen, som på bred front konstaterats vara en sysselsättningsfrämjande, genomslagskraftig och kostnadseffektiv utbildningsform. Utskottet anser därför att lagen bara får vara temporär. Vidare vill utskottet poängtera att nedskärningarna ska fördelas rättvist mellan de berörda och inte ha större verkningar än nödvändigt.

Inbesparingarna i fråga om läroavtalsutbildningen inom den yrkesinriktade tilläggsutbildningen ska enligt avsikt genomföras så att det också i fortsättningen finns ett mångsidigt utbud i alla regioner och att möjligheten att erbjuda nya läroavtalsplatser kvarstår även om utbudet minskar. Detta är inte möjligt inom ramen för den flexibilitet som minimiantalet läroavtal i nuvarande tillstånd att ordna utbildning erbjuder; det skulle kräva att antalet läroavtal i vissa tillstånd att ordna utbildning ändras. Utskottet anser det vara viktigt att man alltid hör utbildningsanordnarna när tillstånden ändras.

Grunden för lagen om fritt bildningsarbete är främjande av jämlikhet när det gäller utbildning inriktad på folkbildning. Det är enligt utskottets mening viktigt att inbesparingarna sker med beaktande av att det fria bildningsarbetet bidrar till att genomföra ungdomsgarantin. Utskottet uttrycker sin oro för att möjligheterna till utveckling av fritt bildningsarbete försämrats. Nedskärningarna märks också i att deltagaravgifterna höjs såväl inom de utbildningar som medborgarinstitut och folkhögskolor ordnar som inom sommaruniversitetens öppna högskoleutbildning. Detta försämrar i sin tur framför allt de ekonomiskt mest utsatta möjligheter att delta i utbildning.

Utskottet pekar på att vissa anordnare av folkhögskolornas tilläggsutbildning har en egen utbildningsuppgift som är kopplad till en stödorganisation och går utöver den ekonomiska regionen. Vissa anordnare tillgodoser således genom sin specialkompetens också de regionövergripande behov som arbetsmarknaden inom deras sektor har. Därför bör man parallellt med det kriterium som bygger på regionalt utbud också använda kriterier som bygger på utbildningsområdets behov och där man också beaktar utbildningstjänsterna på nationell nivå.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

godkänner lagförslagen i RP 97/2012 rd och RP 168/2012 rd utan ändringar.

KuUB 9/2012 rd — RP 97/2012 rd, RP 168/2012 rd

Helsingfors den 5 december 2012

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Raija Vahasalo /saml
vordf. Inkeri Kerola /cent
medl. Outi Alanko-Kahiluoto /gröna
Ritva Elomaa /saf
Eeva-Johanna Eloranta /sd
Mikael Jungner /sd

Pauli Kiuru /saml
Mika Niikko /saf
Mikaela Nylander /sv
Tuula Peltonen /sd
Tuomo Puumala /cent
Simo Rundgren /cent.

Utskottets sekreterare var

utskottsråd Marjo Hakkila.

RESERVATION 1

Motivering

Verksamhetsförutsättningarna för det fria bildningsarbetet har blivit betydligt snävare under de senaste åren. Den kraftiga minskningen av kommunernas basfinansiering har försvagat medborgarinstituten. Dessutom har man överraskande gjort nedskärningar på elva miljoner euro för det fria bildningsarbetet, vilket lett till stora problem inom hela det berörda fältet. Som en följd av detta har det varit mycket osäkert för folkhögskolorna om de kan fortsätta med sin verksamhet. Flera av dessa skolor ordnar grundläggande yrkesutbildning och yrkesinriktad tilläggsutbildning. De nedskärningar som nu igen aviseras mitt i läsåret får folkhögskolorna att stå vid avgrundens brant. Ministeriets nedskärningar mitt i läsåret är dessutom tveksamma med avseende på studenternas rättssäkerhet.

Planerna på färre läroavtalsplatser inom den yrkesinriktade tilläggsutbildningen står i strid med regeringens spetsprojekt, samhällsgarantin. Uppskattningsvis kommer 600 unga vuxna att stå utanför läroavtalsutbildningen. Dessutom försvårar nedskärningarna uppkomsten av nya läroavtal. Detta inverkar direkt på personaldimensioneringen inom läroavtalsutbildningen och på bortfallet av kunskapskapital. Läroavtal är den billigaste och mest arbetslivsinriktade yrkesutbildningsformen och tillgodoser därmed behovet av kompetent arbetskraft. Nedskärningarna gör det svårare för näringslivet och företagare att rekrytera.

Propositionen kommer också att drabba finansieringen av idrottsinstitut. De intar en central

ställning inom fysisk fostran i Finland. Om propositionen genomförs kommer institutens verksamhetsförutsättningar att bli snävare, och vidare blir det svårare att utveckla den professionella idrotten i vårt land, som redan nu är stadd i förvandling.

De föreslagna indexfrysningarna för läroanstalterna för fritt bildningsarbete leder oundvikligen till att självfinansieringsandelarna växer. I hela landet försämrar detta låginkomsttagarnas möjligheter att studera och utveckla sig själva.

Medborgarinstituten utgör den enda rikstäckande utbildaren i Finland. Också för institutens del leder frysningen av statsandelsindexet till att bara de med höga inkomster har råd att delta i verksamheten. De grupper som kommer att lida mest är glesbygdens och städernas lågutbildade personer med små inkomster.

Folkhögskolorna och medborgarinstituten skulle ha särskilt goda förutsättningar att förverkliga ungdomsgarantin. Folkhögskolornas utbildningsutbud och medborgarinstitutens verksamhet ger möjligheter till många typer av utbildning och till mångbranschutbildning. Om propositionerna godkänns och verkställs kommer de att skrota möjligheterna till mångsidig bildning och utbildning på lika villkor.

Förslag

Vi föreslår

att lagförslagen enligt kulturutskottets betänkande förkastas.

Helsingfors den 5 december 2012

Inkeri Kerola /cent
Tuomo Puumala /cent
Simo Rundgren /cent

RESERVATION 2

Motivering

Sannfinländarna i kulturutskottet godkänner inte propositionen som innebär att lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet och lagen om fritt bildningsarbete ändras temporärt under denna regeringsperiod i syfte att spara.

Propositionen stöder inte målet enligt regeringsprogrammet att göra finländarna till världens kunnigaste folk fram till 2020. En hög kompetens är grundvalen för Finlands framgång, och de engångsinbesparingar som nedskärningar av utbildningen ger kan komma att utgöra ett hinder till och med för ekonomisk tillväxt. Också i regeringsprogrammet sägs det att Finlands viktigaste ekonomiska framgångsfaktor är kunniga och välmående människor. Programmet utlovar bättre kvalitet på undervisningen och forskningen, men det föreliggande sparförslaget för med sig neddragningar och sämre kvalitet på undervisningen.

Regeringen skär genom sitt förslag ned på statsandelarna inom undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde med mer än 95 miljoner euro år 2013. En frysning av indexjusteringen leder till att den allmänbildande utbildningen går miste om ca 21 miljoner euro, yrkesutbildningen om ca 22 miljoner euro, det fria bildningsarbetet om ca 5 miljoner euro, den yrkesinriktade vuxenutbildningen om ca 5 miljoner euro och yrkeshögskolorna om ca 12 miljoner euro. Till och med regeringen själv säger att de kommuner som ordnar utbildning och andra utbildningsanordnare och huvudmännen för läroanstalterna blir tvungna att anpassa sin verksamhet till prisnivån för 2012 till följd av att justeringar enligt kostnadsnivån inte görs. Indexfrysningen kan medföra att möjligheterna att erbjuda högklassig utbildning försämras.

Propositionen främjar heller inte samhällsgarantins förverkligande. Syftet med samhällsgarantin är att garantera ungdomar en studieplats,

men samtidigt minskas yrkeshögskolornas finansiering med sammanlagt över 121 miljoner euro 2015. Dessutom minskas antalet nybörjarplatser i yrkeshögskolorna med 2030 år 2013. Propositionen tar heller inte i tillräcklig utsträckning hänsyn till att folkhögskolorna kan erbjuda utbildning också till grupper av ungdomar som kräver särskild pedagogisk kompetens, såsom invandrare, rehabiliteringspatienter och de som får specialundervisning. Med andra ord uttryckligen de grupper som löper störst risk för att slås ut.

I medborgarinstituten och studiecentralerna kommer minskad finansiering att öka trycket på högre kursavgifter, vilket leder till att vissa inte längre har råd att delta. Dessutom blir medborgarinstituten sannolikt tvungna att dra ned på bidragen för studiecheckar, och då kommer det att finnas färre deltagare från grupperna arbetslösa, grupper med särskilda behov, lågutbildade och invandrare. Detta kan leda till ökad risk för utslagning för många unga, men också äldre. Medborgarinstituten utför ett osynligt arbete som främjar integreringen av invandrare och motivation och livsglädje för såväl dem som arbetar som arbetslösa.

För sommaruniversitetens del håller den underdimensionerade statsandelen på att leda till en situation där dessa universitet inte kan utföra sin lagstadgade utbildningsuppgift. Redan nu är deltagaravgifterna så höga att antalet arbetslösa, invandrare och äldre studerande har minskat vid sommaruniversiteten. Sommaruniversiteten kan bidra till att förkorta studietiderna vid yrkeshögskolor och högskolor, och därför borde deras verksamhetsbetingelser snarare förbättras.

Förslag

Vi föreslår

att lagförslagen enligt kulturutskottets betänkande förkastas.

Reservation 2

KuUB 9/2012 rd — RP 97/2012 rd, RP 168/2012 rd

Helsingfors den 5 december 2012

Ritva Elomaa /saf
Mika Niikko /saf